

Uredništvo i uprava ZAGREB, MASARJKOVA 28a Telefon 67-80 Uredništvo in uprava za Slovenijo in slovenski del Julijske Krajine LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

SKUPLJAJMO NARODNO BLAGO IZ ISTRE! ONO NAJRJEČITIJE GOVORI, DA JE ONO ZEMLJA NAŠA, DA JE ONO KRV NAŠA!

Današnji položaj

Teški događaji odigravaju se u svijetu. Dobar dio Evrope priključuje se ratu. Zbilja, ovo je tek početak rata i niko ne zna, kako dugo će trajati, kada i kako će završiti, ali razne okolnosti i činjenica, da su u ratu velike sile i da su jake u svim sredstvima, koja odlučuju u ratu, davaju naslućivati da će rat dugo trajati i da će tražiti mnogo žrtava. Nema sumnje i o tome da će jedan ovako težak rat imati teške posljedice, posljedice ekonomskog, socijalnog i političkog karaktera.

Na prvi pogled tvore razlog za sukobe među raznim državama nacionalna (etnografska) pitanja. Kako su se velike nacije na zapadu (Englezi, Francuzi, Španjolci itd.) ujedinile toliko da njihove države obuhvaćaju više ili manje iste njihove suplemenke, tako imaju i drugi narodi u srednjem i istočnom dijelu svih onih teritorija, koji su obitavali po njihovim suplemenima. Nacionalistički princip, koji je stvorio i našu Jugoslaviju dao je moralnog prava današnjoj Njemačkoj da traži prisajedinjenje Austrije i Sudeta; ovo je pitanje, na koji Njemačka ostavlja svoje zahtjeve na Gidanski i neke dijelove Poljske, za koje tvrdi da su njenim nacionalnim teritorijama.

Nacionalni princip dominira nad ostalima i to s pravom, jer je veza koja veže pripadnike iste nacije, najjača. I kad bi čitav Evropa uređila na taj način, bilo bi to ogromno napredovanje i najprimitivnije uređenje. Na žalost se decada pri očevidnom granicu nije uspjela za podignu faktično stanje na terenu, nego su i oni, koji su se uvijek pozivali na nacionalni princip i na to, koji izgradili svoje države, praktički ali im je samo njihova moć to dozvolila — pokušavali teritorijalne aspiracije, koje su šle daleko preko onoga, što bi odgovaralo nacionalitetnom principu. Tako da je najesto pravde — principa — bila dosada odlučujuća sila.

Medutim nije samo etnografski princip razlog sukobima među državama, nego igra i ekonomsko pitanje važnu ulogu. Mora se priznati da svijet, zaista, nije pravilno podeljen u pogledu prirodne bogatstva, kojima raspolažu različite države, pa bi prema tome jedna pravdnica, podjela svijeta davala više garancije sigurnosti i mirnog razvoja u svijetu nego danas. Ali dok su dosada u historiji svi pri vapili bogatije teritorije onaj, koji su raspolicali većom snagom, tako vidimo i danas, da za svake teritorije određene prirode, ali koji su jači, jer — kaže — mače emu si to sami uzeti. Znači da i danas ima da se dijeli svjetsko bogatstvo ne po pravdi nego među one, koji su jači. Dakle, i tu mjesto pravde ima da odlučujuća sila.

No kod novog uređenja Evrope i svijeta, pođe s vrhovno ratu, svakako da će izostati jednu od najvažnijih uloga i socijalno pitanje. Jer, ma što se kazalo, stvarno je, da je jedan od najvažnijih razloga današnje društvene krize u svijetu, pomisao na socijalnu pravdu. Kapitalizam, koji je u tolu prošlog vijeka učinio čovječinstvu nesumnjivo velikih uspjeha, teo se je razvio i zauzeo teške forme, da su duboke i temeljne reforme u današnjem gospodarsko-društvenom redu nepopadno potrebne. Kapitalizam i isti i userno brani svoje teškoće, koje su za budućnost našu zemlju, su one, koje liju krv na bojišnicu poljanca i njihova krivica će tražiti, da se u ovom svijetu zavede nov red, koji će voditi više ravnina o socijalnoj pravdi.

Za budućnost našu mi možemo danas zabilježiti dvije činjenice, koje su veoma utješne za nas i koje opravdavaju najviše naše za budućnost naše zemlje. Prvo je činjenica da je dosadašnjim rješenjem hrvatskog pitanja nastupila u državu nova era i nova atmosfera; opravdana je nada da će se unutrašnja konsolidacija države izvršiti naglim tempom i tako stvoriti nova "ugoslavlja", koja će predstavljati jedan jak i solidan blok zadovoljnih građana, a svi znamo da je zadovoljstvo građana najjača podloga svakoj državi.

Druga činjenica leži u dobrim i prijateljskim odnosima između naše države i bratske Bugarske. Ovi dobri odnosi ne mogu se prećutati u današnjoj situaciji. Osobito danas, kada su pojedine članice balkanskog sporazuma dovedene u položaj da svaka štiti svoje posebne interese, što uza povezanost Bugarske i Jugoslavije predstavlja faktor od najveće važnosti za cijeli Balkan i za mir na Balkanu, a osobito pak za cjelokupno južno slavensko. Jedna tako uska povezanost između obe države, u kojoj bi obe smatrale za su im u današnjoj i u svakoj eventualnoj sutrašnjoj

SPREMENBE PRIIMKOV IN KRSTNIH IMEN

Prilimki in krstna imena po novi odredbi

V zvezli z novim zakonikom, ki je pred kratkim stopil v veljavo v Italiji, je sedaj izšla kot posebna priloga uradnega lista nova odredba o civilnem stanju. Ker zadevlja v marsikaterem pogledu tudi emigrante, tako glede rojstev, porok, smrtnih slučajev in drugega, se homo na ta vprašanja še povrnili in citateljem obrazložiti določbe novega zakona. Za danes se hočemo omejiti samo na one člene, ki govoriJo o krstnih imenih in prilimkih.

Nova odredba povsem potrjuje zakon od 8. marca 1926, ki je središčno vprašanje krstnih imen. Člen 72 novo odredbe se namreč glasi:

»Prepovedano je dati otroku ime še živega očeta, brata ali sestre, enako je prepovedano dati otroku kak prilimek kot krstno ime, ali mu dati ime (pri otrocih nepoznatih staršev tudi prilimek), ki bi bilo smešno, sramotilno ali nasprotno javnemu redu, dobremu običaju ali nacionalnemu in verskemu čustvovanju. Tudi je prepovedano dajati za krstno ime krajevna ali sploh geografska imena, in če gre za otroke italijanske državljanstva, tudi vsako tuje ime.

Ako bi kdo hotel dati otroku ime, ki nasprotuje tem določbam, ga bo uradnik civilnega stanja opozoril na prepoved in če bo predlagatelj vztrajal pri svojem sklepu, bo uradnik sam dal otroku ime.

Proti temu ukrepu uradnika civilnega stanja, ki daje otroku ime ali prilimek v smislu tega člena, smajo državni pravdniki in drugi zainteresirani vložiti vtok na tribunal po formalnosti, ki se zahtevajo za izpremembo listin civilnega stanja.

Enako potrjuje nova odredba tudi zakon, na podlagi katerega se poitalijaneujejo vsi stoverski prilimki. In sicer tudi proti vsili prizadeletih. Člen 164 se namreč glasi:

»Nič se ni izpremenilo glede določb zakonskega dekreta od 10. januarja

1926, štey. 7, izpremenjenega v zakon od 24. maja 1926 štey. 808, ter dekreta od 7. aprila 1927, štey. 494 in dekreta od 31. maja 1928, štey. 1367, ki ureljajo zopetno pretvorbo v italijansko obliko prilimkov v anektiranih zemljah, pri čemur pa naj se upostevajo določbe glede prilimkov oseb, ki so židovskega plemena.

Odredba potrjuje tudi vse dosedaj veljavne določbe glede izpremembe žepnih naloženih krstnih imen in daje državnemu pravdniku najširšo pravico za rektifikacije, ki bi bile v javnem interesu.

Člen 166 pa izrecno pravi: »Uradno se izpreminjajo (pri čemur se po možnosti upostevajo želje prizadeletih glede novega imena) krstna listine, ki so se izstavile po dnevni, ko je stopila ta odredba v veljavo:

1) kadar so se v nasprotju s prepovedjo člena 72 dali prilimki kot krstna imena ali taka krstna imena, (odnosno pri otrocih neznanih staršev tudi prilimki) ki so smešna, sramotilna ali ki žalijo javni red, dobri občaji ali nacionalni in verski čuti...

»Enako se uradno rektificirajo v smislu prejšnjega odstavka, rojstne listine sedaj še živečih oseb, katere so bile izstavljene pred objavo te odredbe, ako vsebujejo imena, ki so smešna ali sramotilna ali taka, da žalijo javni red, dobri občaji ali nacionalni in verski čuti...

Oblasti pa imajo pravico izpremeniti tudi imena, ki so jih prejeli otroci — italijanski državljani, rojeni v inozemstvu. Člen 169 pravi:

»Tribunal kraljevine so pristojni za izpreminjanje listin civilnega stanja, ki so bile predložene od tujih oblasti, in vključene v registre kraljevine. V primerih, ko bi se opustil prepis take v inozemstvu izstavljene listine v registre kraljevine, so pristojni tribunal upravičeni zahtevati sestavo take listine.

P. F.

PUTEVI ZA PROMJENU PREZIMEN

Vrlo su rijetki ljudi u svijetu koji žele da promijene svoje prezimne. Ono ih vodi na njihove roditelje, na predke, na roditelje. Ono ih česta potječa na njihovo porijeklo, na kraj gdje su predci živjeli, na kuću, gdje su se rodili već davni pokolnici istog prezimena. Prezime je nešto nerazdruživo od ličnosti čovjeka. Ono se ne stiče svojim duševnim ili tjelesnim naporima, ono se prima od roditelja isto onako kao i život.

I onim rijetkima, koji bi željeli promijeniti prezime same vlasti stavljaju velike ograde, jer promjena prezimena prouzrokuje poremećaj u evidentiranju kod civilne i vojničke administracije i kod sudstva. Mogu nastati za stranku fatalne posljedice kod juridičkih postupaka. Radi toga se u najvećem opreznosti provodi procedura promjene prezimena. To je tako u Italiji. U Italiji postoje tri puta. Prvi normalni se vrši po novim odredbama o matičnom stanju, a koje su identične sa odredbama zakona iz godine 1856. Po tome se svako ime može promijeniti u drugo, ali uz vrlo velike poteškoće. Molbu dobro motiviranu i snabdjevenu dokumentima koji opravda-

vaju traženje promjene prezimena treba podati putem minist. pravde kralju. Predmet može biti uzeta u razmatranje, ako državno odvjetništvo i ministarstvo pravde nisu dali povoljno mišljenje. Kod tog postupka propisane su takse dosta visoke tako da samo za takse i objave treba platiti najmanje 500 lira. Procedura je dosta duga, najmanje godinu dana, a često puta traje godinama. Ako nema zalista vidljivih razloga molba se odbija.

Drugi put ne obuhvaća generalno sva imena. Ovdje se radi samo o imenima sramotnih, smiješnih ili kad označuju nezakonito porijeklo, kao na primjer Asino, Somaro, porco, Mulo, Esposito (nahoće). Za promjenu takovih prezimena vrijede sadašnje odredbe o matičnom stanju iste kao u zakonu od 1936. Molba za promjenu prezimena se šalje državnom odvjetništvu kod apclacionog suda, koji i donosa odluku. Ove tražbe platiti takse, jedino su od taksa oslobođeni vrlo siromašni, koji dokažu svoje siromaštvo poreskim uvjerenjem.

Narodne noše marširajo

»Popolo di Trieste« od onega tedna je prinesel med drugim sliko, ki predstavlja skupino žen fašističnega društva. »Floriano Beuzzar« (Bevčari) kako korakajo z vojaškim korakom v štiristopni po tržaških ulicah. Pred odidekom pa nosi ena članice društveno pišečasto zastavo. Ničesar ne bi bilo čudnega na tej sliki, če bi ne bile vse te članice z zastavo nošo vred v naših škedenjskih narodnih nošah.

BRISANJE ENGLESKIH NATPISA

U Rimu su pod kontrolom policije odstranili protugleske natpise. — Ovi natpisi koji sadržavaju razne parole protiv Engleske bili su ispisani po rimskim ulicama još za vrijeme abesinskog rata, naime radi sankcija.

»GIGER« SO POBIRALI

Tržaški listi piše, da so oblasti zaprele 6 oseb, ki so pobirali po cestah in lokalih ogork cigarete. Te so: Emil Zatel, Anton Klanjšček, Ovidij Gottardis, Ivan Ferjan in Valentin Rusjan.

Zakon o Južnem Tirolu

Zakon z dne 21. avgusta 1939. št. 1241 o predpisih glede izzube italijanskega državljanstva za osebe nemškega porekta in jezika, bivajoče v Gornjem Poadižju.

Člen 1.

Osebe nemškega porekla in jezika, bivajoče v občinah Gornjega Poadižja, pa tudi, če stanujejo drugje, — katere so pridobile italijansko državljanstvo na podlagi saintgormenske pogodbe, splojene z zakonom z dne 26. septembra 1920, štey. 1322, in s predpisi izdanimi v zvezi z izvedbo iste pogodbe, morajo, če se nameravajo preseliti v Nemčijo, izjaviti, da se odpovedo italijanskemu državljanstvu, in to pred preselitvijo.

Priljučna naredba velja tudi za italijanske državljane potomce oseb, označenih v prejšnjem odstavku.

Člen 2.

Izjavo o odpovedi je treba predložiti prefektu pokrajine, v katero spada občina, kjer je prizadet ali njegov potomec vpisan v seznam italijanskih državljanov na podlagi čl. 1. kr. zakona z dne 30. decembra 1920, štey. 1800, in člena 14. predsedniškega odloka z dne 1. februaria 1922, objavljenega v uradnem listu »Gazzetta Ufficiale« z dne 14. februaria 1922, štey. 37.

Po ugotovitvi, da obstojajo pogoji predvideni v čl. 1, izda prefekt prizadeletni izjavo, da je vzel na znanje odpoved in da ni dovolj sporečo o podelitvi nemškega državljanstva, odredi izbris prizadetega iz seznama italijanskih državljanov.

Člen 3.

V slučaju, da je bilo italijansko državljanstvo pridobljeno po kr. odloku v smislu čl. 2. kr. odloka — zakona z dne 20. januarja 1922, štey. 43, prevedenega v zakon z dne 17. aprila 1925, štey. 473, je treba izjavo o odpovedi predložiti ministru za notranje zadeve, kateri ukrene analogno kakor je odredeno v drugem odstavku člena 2.

Člen 4.

Oni, ki so izgubili italijansko državljanstvo v smislu priljučnega zakona, so oproščeni vsake službene dolžnosti, razen tega se napram njim ne izvajajo odredbe člena 9. zakona z dne 13. junija 1912, štey. 555.

Čle 5.

Izjava italijanskega državljanstva na podlagi priljučnega zakona je raztegnjena tudi na ženo in doletnoletne otroke.

Odredbe na podlagi členov 3. in 2. zakona z dne 13. junija 1912, štey. 555 se ne izvajajo napram onim, ki so izgubili italijansko državljanstvo radi izzube državljanstva samega v smislu priljučnega zakona njihovih roditeljev, imajočih očetovsko oblast.

Člen 6.

Izjave o odpovedi italijanskemu državljanstvu, predložene na podlagi členov 2 in 3, so proste vsake takse.

Člen 7.

Priljučni zakon stopi v veljavo z dnem njegove objave v uradnem listu (»Gazzetta Ufficiale«) kraljevine Italije.

Brojno stanje pučanstva u Istri

Pula — Na osnovu popisa pučanstva iz godine 1936 stanje stalnog pučanstva u puljskoj pokrajini iznosilo je 294,402 duše. Po općinama imaju: Pula 46,259; Pazin 19,094; Piran 15,117; Poreč 12,036; Kopar 11,995; Vodnjan 11,265; Buzet 10,222; Rovinj 10,028; Labin 9,995; Izola 9,771; Crni Vrh 7,293; Umag 7,112; Arsijska 6,978; Mali Lošinj 6,856; Dekani 6,803; Motovun 6,899; Zminj 5,881; Oprtalj 5,709; Vrssa 5,565; Barban 5,368; Višnjani 5,071; Višnjana 4,998; Šmarje 4,820; Plomin 4,878; Tinjan 4,268; Grožnjan 3,977; Kanfanar 3,894; Boljun 3,843; Marezige 3,518; Lanišće 3,480; Svetičičan 3,445; Brtonjga 3,242; Roč 2,743; Bale 2,557; Novigrad 2,517; Hrpelje—Kozina 2,399; Sušnjeva 2,158; Veli Lošinj 1,992; Nerezine 1,904; Osor 1,047 i Brioni 310 duša.

ITALIJA IMA 44,371.000 STANOVNIKA

Prema službenim podacima objavljenim ovih dana koncem kolovoza mjeseca u Italiji je bilo 44.371.000 stanovnika. U svih 98 pokrajina u mjesecu kolovozu rođeno je 88.121 dijete, a umrlo 45.698 ljudi. — Prema tome višak pučanstva u tom mjesecu iznasa 40,423. — Za to vrijeme sklopljeno je 19,668 brakova.

situaciji interesi identični i da moraju prema tome dijeliti istu sudbinu, u potpunosti bi nadomjestila sve one koristi, koje je dosada naša država imala od balkanskog sporazuma. Po našim informacijama, koje imamo iz Bugarske, takva uska i najuža suradnja na bazi prijateljstva bratstva i jednakosti moguća je i čak željena. Zato kao dobri Južni Slaveni od srca želimo da što prije do toga dodje u interesu cjelokupnog južnog slavenstva i njegova značaja za budućnost balkanskog pojostrova. Pored dosadašnjeg to bi bila jedna nova lekcija, koju daje Balkan ostalom balkaniziranome svijetu. To bi bila jedina nova svjetla točka u povijesti Južnih Slavena kao i slavenstva uopće, a bila bi i jedan snažan prilog miru i konsolidaciji Evrope. Adriaticus

ZEJANI

Mat je va Zejani
Nesla črešanj breme.
V zamen su a vall
Kapuzovo seme...

Tončić

Iskanje promoga in železa
v okolici Postojne

Vse v zvezi z napori Italijanske vlade
za osamosvojitelj znanosti vojne indus-
trije, se vlagajo vedno večje sile, da bi
se našlo doma vse potrebno surovine.

Za tatove so jih imeli

Gorica, septembra 1939. — Ko so se
16-letni Ivan Petrič, 19-letni Cvetko Po-
bernjak in 24-letni Ivan Cibej vracali od
St. Mavra kjer so se kopali, našli doma-
dovoy v Solkan, so bili nenadoma napa-
deni, ko so jih silno voharada...

Proti povisšanju cen kolesom

Trst, septembra 1939. — Ko je pre-
nehaj promet z avtomobilii zaradi po-
manjkanja benolina, ni mnogim preosta-
lo drugega, kakor da kupijo kolo, da bi
na ta način prišli preje v delavnice...

— Koliko prevalecev šteje Gorica?
Po uradnih podatkih šteje Gorica z vo-
zavornim vred danes 53.560 prevalecev.
Ob koncu leta 1938 je imela 53.142 pre-
vialecev, ob koncu leta 1937 pa 52.354.

Umrj je sen. Jurij Bombig

Gorica, septembra 1939. — Dne 14.
t. m. je umrl za srčno kapjo nekdanji
goriški župan in senator Jurij Bombig,
(nekaj let sen se je podpisoval Bombil).
Pokojnik je bil po redu Furlan in nje-
govih starši so bili iz vasi Ruda na spod-
njem Furlanskem. Svojo politično kar-
njero je začel že l. 1875, ko je stopil v
italijanska patriotska društva in v go-
riški občinski svet. Vidno mesto je tudi
zavzemal v vsem množestanskem ire-
dentskem gibanju pred svetovno vojno.

PROLOM OBLAKA U JUŽNOJ ISTRI

Pula. — Prošle sedmice u noći od sri-
jede na četvrtak bilo je užasno nevri-
jeme u južnoj Istri. Prolomio se je ob-
lak i lijevalo je tako jako, kako se dav-
no ne pamti. Svuda je vodu potocima
tekla. Sa njiva je nosila zemlju i kame-
nje na niža mjesta. U tri navrata pa-
dala je krupna tuča. Vjetar je na ma-
hovu puhao, lomio stabla, prekidao žice
i bacao crijebove sa krovova. Izgledalo
je kao da je došao sudnji dan. Ujutro
su ljudi sa prepašućim gledali učinak
sile prirode. U dolinama blatna voda, pu-
teli i ceste razrované, stajna iscupana
ili polomljena. Najviše su stradali vino-
gradji i masline. U Puli su poplavljeni
mnogi podrumi te je voda nanesla mnogo
štetu trgovcima, koji su imali robu u
skladistima pod zemljom.

Konac leta ostavo je u ovim krajevi-
ma žalosnan treg. Kraj ovih nevolja
mora i prirodna da sba srovnasno se-
žnja. Niže ovo prvi put ove godine, ali
ovako još nikada.

KANJENI TIHOAPEK

Gorica, septembra 1939. — U bol-
nišnico so pripeljali 23-letnega Jovana
Jeroba iz Strže z razloženim čelo-mo-
ga. Oblastem je bilo znano, da je Jerob
precej časa bavil s tihotopstvom kave
in drugih živil. Zaradi tega so ga oparovali
in ko se je zaginilo namenil preko meje,
so ga stražniki ustavili. Na povrt naj se
ustavi, je Jerob takoj pokaral pete. Toda
neverca je hotela, da je v preveliki vni-
mi delci z alava ob človek ter vodil. Pri
padcu si je pa zlomil nogo. V bolnišnici
ima karabinerja za varuha.

Zavratlj žganja in sahariana

Gorica, septembra 1939. — Čela vrsta
obtožencev se je zvrstila dne 13. t. m.
pred sodniškim kolegijem. Vsi so uchi
na vesti grehe tihotopstva, eni zaradi
čajne žganjehke, drugi pa zaradi sa-
hariana. Ker so Kahali žganje hrar do-
voljena oblasti so bili osuđenji Marija
Hofar, stara 67 let, iz Smartučja pri
Koškem na 750 lir den. kazni in plačila
sodniških stroškov, Faldrič Velikonja
in Anton Leban iz Sompana vsak na
1070 lir den. kazni. Ivan Abram star
32 let, iz Stanjeva, na 3 mesecce v zaporu
in 5336 lir den. kazni. Ker je tihotopi
saharian, je bil kaznovan 950 lir den.
kazni posejno Franc Pavlica, star 35
let, iz Dornberga.

Konje je tihotopii

Trst, septembra 1939. — Dne 1. av-
gusta t. l. so finančni stražniki presne-
tili znanega tihotopca Stenislava Ber-
gotca, starega 26 let, ko je vodil dva
konja preko meje. Na njihovo zapoved
se Bergoč ni hotel podati, temveč je
raje skočil s konja in zgubil v ozdu.
Toda kmalu na to so ga ujeli milicniki.
Postavili so ga pred sodišče tudi zaradi
drugih prestopkov, toda obtoženev je
prišeljav, da je nedolžen. Dobil je 2
meseca in 6 dni zavora, 7950 lir den.
kazni ter po prestani kazni še polletsko
nadzorstvo.

RAELITA NAFTA

Trst, septembra 1939. — Pred predom-
nom Sandrinelli se je prevrnila avto-
cisterina, kateri je bilo 8 ton nafte.
Vsa nafta se je razlila in pritokla do
Goldonijevega trga. Poklicali so gasilce,
ki so sprali cesto, da ne bi prišlo do po-
žara. Še predno se je avto prevrnil, je
zadel ob vozike in ranil 5 oseb od ka-
terih je najtežje ranjena Josipina Ška-
barjeva, stara 53 let. ki si je zlomila
nogo v kolenu. Vendar pa upajo, da
ne bo hudoga in da bo Škabarjeva kma-
lu ozdravela.

Cijene namirnicama u Istri

Pula — Korporativno pokrajnsko
višjeje u Pull odredilo je ove maksimal-
no cijene nekim namirnicama: slanina
debelo 10 lira kg, slanina srednja do-
mača 9.50 lira kg, mast 9.90 lira kg, pa-
sulji suhi šareni 3.50 lira kg, pasulji suhi
zeleni 3.40 lira kg, petrolej 5.05 lira litru,
krumpir inostrani lire 0.60 kg, jaja 1
liru par. Ove cijene važe od 21 rujna i
obavezne su za cijelu Istru.

Cijene ribi na rijeci

Rijeka. — Na riječkoj ribarnici
bile su ove cijene morskoj ribi u prodaji
na malo: oslići 5.60 do 6 lira kg, raci
od 3 do 8 lira kg, sardele 3 l. sardoni
2—3 liru, sipice 5.60 do 6 l. lignje 6 l.
zubatca 12 l. luben (brancin) 12 l. tu-
nina 5—7 lira kg.

Grom udario u crkvu

Pula — Prošle sedmice prohujala
je ovrda strašna oluja. Prava ljtna
oneverca. — Lijevao je časnovit jak plju-
sak. Gromovi su udarali. U Rovinju je
grom udario u zvonik stolne crkve Sv.
Fume i munja je iz zvonika prošla u
crkvu, u srednju ladju. Na sreću u crkvi
osim crkvošnjaka i dva hodočasnika nije
bilo nikoga. Gradjanji su se bojali da je
grom učinio kakvu štetu pa su pohrllili
u crkvu, ali su odmah konstatali da je
njihovo svetište postjedeno. Razlog što
je grom iz zvonika udario u crkvu je
taj što je žica gromovoda na zvoniku
bila pretrgnuta.

Strela zažgala hlev

Gorica, septembra 1939. — Znadnja
nevlihta je napravila precej škoda na
Goriškem. Tako počeno je Čepovana,
da je strela zažgala hlev Leopolda Suli-
goja, v katerem so bile dve kravi, dve
feleci in nekaj ov. Strela je ubila vso
živino. Vsehd tega je nastal tudi požar
in Suličoj je moral s sosedi precej časa
gasiti predno je minila nevarnost, da
ne bi zgorela tudi stanovanjska hiša.
škoda je cenjena na 6.000 lir.

OKRUTEN MOŽ

Sežana, septembra 1939. — Dne 27.
aprila t. l. je prišel i karabinerjem
Ernest Colja in povedal, da je našel
svoje sestre na pol mrtvo v gostilni
svojeja svaka Antona Komarca, starega
55 let. Karabinerji so se takoj podali
na kraj nesreče, a ugotovili niso mudi
drugca kot smrt Coljeve sestre. Po
povečavanju je takoj padel sum na
bljenega muca Antona. V 10 letih odkar
sta poročena, so radnja 3 leta potekala
v samih preprihi, ki jih je mož povzročil
pa najmanjše materičnosti. Ženo je
za vsako stvar pretepal in mučil. To je
bilo vse zaradi tega, ker je bil precej
časa zvel v Hubven sam razmerju z
neko Sofjo Abramovo in se je zaradi
tega hotel otresti svoje žene na vsek
nem. Mislil je, da jo bo s tem prišlil,
da bo šla od hiše in ji tudi ni dotal
prejti za preživljanje. Svoji priležnici
pa je prečasi kunil trgovino! Kerarje
je bil tak o atiran. Poleg umora je bil
obtožen tudi zaradi tega, ker ni družini
daljal sredstev za preživljanje, čeprav je
to ženo i. Mnoge priče pa so potrdile
da je n. ova žena živela v penarjaka-
nu in trudenju. Kljub temu je Kerarje
dobil pomenovna mestna kazni. Triško
sodišce ga je obsedilo komaj na 1 leto
in 6 mesecce zavora, kar se mu ne bo
vpisalo v kazenski list.

Parobrodem iz Pule u Trst

Pula — Dnevna parobrodarska pru-
ga Trst—Pula i obratno bila je sasna
ukinita početkom ovog meseca. Sada
je opet uspostavljena, ali parobrod ne
ide svaki dan kao prije, već jednog
dana kroče iz Trsta, a drugi dan se
vrača iz Pule u Trst. Iz Trsta kroče u
neparne dane oko 7 sati i dolazi u Pulu
oko 3 sata poslije podne, a iz Pule kroče
u parne dane oko 6 sati i dolazi u
Trst u 2 sata poslije podne. Ovom se
prugom mnogo služe obalna istarska
mjesta, a i sama Pula i Trst, jer je voza
izmedju Pule i Trsta najjeftinija malim
obalnim parobrodima društva Istra—
Trst.

Naznanjene mlekarice

Sodišću sta bili naznanjeni mleka-
rica Ana Koretič iz Loga pri Dolini in
Angela Draščič, lastnica mlekarne v
Trstu, ker sta prodajali mleko pomeša-
no z vodo.

ZASLUZAK ISTRANA U ABESINJI

Pula. — Radnici iz Istre, koji rade u
Abesiniji poslali su u mjesecu srpnju
svojim obitelji ukupno 23.940 lira pu-
tem 57 poštanskih uputnica.

USTAVLJENA TOZBA

Gorica, septembra 1939. — Pred so-
dišćem so se morali zagovarjati zaradi
pretepa Herman Arčon, star 31 let in
Jakob Arčon, star 63 let, ki sta ranila
Josipa Zajca. Tozba je bila na procesu
ustavljena.

— Prelovčeve idrijske pesnik so se
močno priljubile med Slovenci. Vsake-
mu prijatelju lepe pesmi, ki te zbirkce
se nima, jo toplo priporočamo. Doblite
jo v vseh knjigarlah, ali pa jo lahko
naročite pri skladateljvi vdovi, Ljubljana,
Dalmatinova 13. Naročniki, ki jim
je bila poslana položnica, pa računsa še
niso poravnali, naj blagovoljijo o čimprej
storiti!

DROBIŽ

—Trst. — Ko se je perica Karla San-
cin por. Lavrič mudila pri svojih stran-
kah, so ji neznanzi odnesli veliko culo
perila, ki ga je pustila v hodniku. San-
cinova ima 1400 lir škode. Zadevo je
prijavila oblastem.

— Kanal. — Karabinerji so aretirali
20-letnega Franca Pavšiča iz Zavrha,
ker bo moral odgovarjati za celo vrsto
tatvin. Pripeljali so ga v sodniške za-
pore. Med drugim je ukradel nekemu
delavcu iz Bače zlato uro, ki jo je pradal
Rudolfu Luczniku, katerega se tudi
prišli Mnogim delavcem, ki so shranje-
vali kolesa pri njemu, je ta prodal za
nekaj lir.

— Gorica. — Fašistična zveza trgov-
ceev je izdala opomin vsem trgovcem, naj
se strogo drže pravilnika za reguliranje
cen, ker je bilo opaziti, da so nekateri
trgovci povšali cenlo etikorji.

— Gorica. — Umrli so: Stanta ud.
Terpin 71 let, Premru Josip 64, Rebec
Ivan 39, Komel Kristijan 25.

— Gorica. — Občastem sta bila na-
znanjena 20-letni Stanislav Liten iz Če-
povana in 23-letni Damjan Černe iz
Dornberga, ker nista prišla na nabor.

— Smartno pri Kojskem. — Pred go-
riškim sodišćem so bili oprošćeni bratje
Valentin, Andrej in Remigij Ambrožič,
ker niso peškodovali vinogreda Emilije
Pirihove. Samo Andrej je dobil 250 lir
denarne kazni zaradi razčulitve.

— Trst. — V tovarni strojev pri Sv.
Andreju je poel kotel z litni železom.
Pri tem je 48-letni Alojz Mahuc nadobil
tečke opekline.

— Bazovica. — Po krajšji boleznji je
umrla Olga Gruntarjeva. Zapusča moža,
sina in mater. Sočrjaj!

— Gorica. — Ze več časa razvoja po
okolici nevarna živinasta kurva bolezen
silnjava. Ta bolezen je namim kmotr
previdela ze veliko škode.

— Stara gora pri Gorici. — Koni je
brend 13-letnega Franca Znamana v
abraz Flambeus ara nošče in teško
lano na celu. Njegovo stanje je zelo
nevarno.

— Trst. — Konj je prevrnil 54-letno-
ga Ivana Sutorja. Po prvo pomoci se je
ratalo v bolnišnico.

— Delina pri Trstu. — Ker je prišel
navlekni s prilatohe a, je bil v pretepu
teško ranjen 17-letni Stanko Prečel.

— Trst. — Pred sodišćem je bil ob-
tožen 69-letni Avgust Vladislavic zaradi
beračenja in pisanstva, ter zoperstavlja-
nju oblastem na 14 mesecceev in 20 dni
zavora.

— Trst. — Josip Predela je bil kaz-
novan na 1 leto in 6 mesecce zavora ter
1800 lir den. kazni, ker je ukradel An-
gela Perotto 150 lir in Josipu Lurcarju
par čevljev.

— Trst. — V tovarni strojev pri Sv.
Andreju se je težko ponesrečil kladivar
Valerij Kemperic.

— Gače pri Vipavi. — Ker se mu
je prevrnil voz, v katerega sta bila
vprožena voja, je Josip Domk padel in
se ranil na glavi.

— Trst. — V bolnišnico so pripeljali
36-letnega šoferja Josipa Kranjca, ki je
imel pretresene možgane in ranjene
roke.

— Stanjel. — Alojzij Bandelj iz Lu-
kovic pri Stanjelu, star 36 let, ki je bil
poklican pod orožje je pri vožnji po
Srednji Italiji padel iz vlaka in se ubil.

— Idrija. — Znanemu posezniku
Likarju, po domače Planincu, je pogore-
lo gospodarsko poslopje s senikom
vred. Škoda je občutljiva, ker je imel
nesrečni gospodar že vso krmo pod stre-
ho. S krmo je pogorelo tudi skoraj vse
kmetijsko orodje in vozovi. K sreči so
rešili živino.

— Gorica. — Jožef Kusman, do zdaj
župni upravitelj v Logeh na Kobariškem
je imenovan za župnika v Kojskem. —
Novomastnik Bernardin Godovič bo za-
vzel mesto župnega upravitelja v Gradnu
v Brdih. — Novomastnik Mirko Mazoka,
ki je bil imenovan za kaplana v Rihem-
berku, a mesta ni mogel zasesti, ker je
kaplanija zasadena, je namestjen kot
kaplan v Idriji.

— Trst. — U službenim uredima od
ponedeljka 18. o. mj. zavedeno je jed-
nokratno uređovanje od 8 do 14 sati.
To je učinjeno radi štednje ogrjeva i
električne struje, a također je radi toga
da se namnjestiti toliko ne voze auto-
busima i tramvajima

MORSKO RIBARSTVO VISTRI IN ZADRUG

Statistični mesečnik »Bollettino mensile di statistica«, ki ga izdaja osrednji statistični urad v Rimu kot redno priložnostno delo uradnega lista, je v junjskem zvezku objavil podatke o morskem ribarstvu. To so prvi podatki o obsegu ribarstva in prehranjevalni industriji, ki so vršilo leta 1937. Podatki se nanašajo na stanje 10. njaja 1937. Nabrali so sicer podatke za leto 1936, toda to bodo objavili šele pozneje, ko izledejo razne monografije. Pri sedanjih izvidenjih objavijo vsebovajo podatke iz l. 1936 le toliko, kolikor so nujno potrebni za dopolnilno podatkov leta 1937.

Za to ribarsko štejejo so ustanovili posebno komisijo, ki je nabirala podatke preko luških kapitanerij prvga, drugega in tretjega reda (kapitanerije di porto uffici circondari marittimi, uffici marittimi locali, v naslednjih preglednih ter po kapitanerije označene z eno, odnočno z dvema in tremi zvezdicami), ter po luških zastopniških (delegazioni di spiagge, v seznamu brez vsake oznabe). Zbiranje materiala so nadzorovali posebni organi pri posameznih prefekturah. Kljub temu pa je morala osrednja komisija odrediti vsaj delno revizijo, in sicer v prvi vrsti zaradi neuporabnosti ribičev naprositi številni organom. Sestava preglednic so je vršila mehanično s posebnimi stroji in s posebno preključnimi štavnimi polani.

Ker so ti podatki važni za presojanje gospodarskega življenja našega naroda v Istri in Zadru, saj je veliki del tamanih ribičev naše narodnosti, hočemo v naslednjem navesti podatke za tržaško, puljsko, reško in zadrsko pokrajino. V priloženem članku se bomo radi pomenjanka prostora omejili na pregled ribarskega osebja, v poznejšem članku pa bomo prinesli podatke o ribarskih ladjah, ter o vrsti in o obsegu lova.

V skladu z uradno statistiko bomo razlikovali ribiče, ki lovijo s kopegna in ne potrebujejo torej ribarskih ladij, in ribice na samem morju.

Ribiči s kopegna

Table with columns: ribiči na lastni račun, štavlno rib. dni l. 1936, and sub-columns for different regions like Trieste, Pola, Zadar, and total sum.

Ta panoga ribarstva očitno ne igra posebne vloge, saj se peča z njo na vsaki omejnici le 17 ribičev, od katerih pa so samo trije poklicni ribiči. V potroguj reške kapitanerije sploh ni nobenega tržaškega ribiča. Iz uradne statistike izvenito tudi, da je bil v Trstu se en ribič v razvini službi in da je v puljski kapitaneriji neki mladoletnik pomagal svojnemu očetu pri lovu. Seveda so v zgornji preglednici uvrščevani ribiči, ki vsaj delno živijo od ribnega lova, nikakor pa ne računamo »redelstki« ribiči, ki jim je lov predvsem prijetna zabava.

Čeobje na ribiskih ladjah

Table showing the number of fish on fishing boats across various regions including Trieste, Pola, Mali Lošinj, etc.

PREGLED VANJSKE POLITIKE

MUSSOLINI GOVORI

Očitno dnevni novina opažaju kakova se važnost polaze držanju Italije v sadašnjem sukobu, jer sve novine donajaju pisanje talijanske štampje. I naša je dužnost kao sinova krajeva koji su pod talijanskom upravom da posvetimo naročito pažnju prilikama, događajima u Italiji, njihovoj štampi i izjavama vodećih ličnosti talijanskog života.

Sadašnji stav Italije je poznat: ostati po stari, ali u spretnosti, nastojati da dođe do mira ili da se baren lokalna sukob. — Sam Mussolini nije od početka sukoba ništa izjavljivao. U sutro je progovorio prvi put. Prigodom primanja hijerarha X bolonjske legije u svojoj Palači u Rimu on je održao govor, u kojem je u glavnom rekao ovo: »Sastali smo se u mutnom trenutku, u časovima, kad je u pitanju ne samo karta Evrope već i cjelokupnog svijeta. Gasvini je prirodno, da su ovi veliki događaji imali svoje reperkusije i u Italiji i da su nas uzbuđili. Saka ljudi pokušala je da u ovim danima stvara izvesnu atmosferu i ova jedna grupa ljudi raštrala je neke glasove, potpuno smisljene, izvjesne glasove, koji su se odrazili i na mene. Srećom su ti glasovi nisu mogli naći na širi odjek, što je nastalo sasvim razumljivo, pošto je talijanski narod jedan od najinteligentnijih naroda na svijetu i ne nasleda kolektivnim izmislicama. Odgovor, koji bi mogli dati toj grupi, bio bi ovaj: treba rascistiti i s tim posljednjim ostacima nekih antifašističkih elemenata. Talijanski narod dobro zna, da ču se ja ako bi to bilo potrebno, pojaviti na balkanu ove zgrade, i on zna, ako se ja

pred njime pojavim na ovom balkanu, da je to zbog toga, što bih mu obavio historijske obduke, kao što sam to učinio 1935, 2. oktobra ili 1936, 9. maja. Sad međutim nema za to potrebe. Naša politika objavljena je u deklaraciji od 1. septembra i nema nikakva razloga, da ju se izmjenji. Ova naša politika odgovara potpuno našim narodnim interesima, sporazumima i političkim pakto-vima, koje smo zaključili kao što odgovara željama svih naroda, pa razumije se prema tome i želji njemačkog naroda, a to je općenito želja da se lokalna sukob. Uostalom, što se tiče Poljske, ovo je pitanje likvidirano u Evropi. Na zapadu je Evropa zaista u ratu. Ali velike vojne mase, još se nisu sukobile. Takav sukob može se izbjeći, kad postanemo svijesni, da ne odgovara prirodnom dinamizmu naroda i kad vidimo, da je u stvari uzaludan. Svakako britanska i francuska vlada bile su rukovodjene mudrom namjerom, da se sukob ne proširi, kad do sada nisu reagirale na intervenciju Sovjetske Rusije u Poljskoj i priznale tako činjenično stanje. Međutim, postupajući ovako, dovele su u pitanje svoju moralna opravdanja, ne priznajući činjenično stanje stvoreno u Njemačkoj. U ovakvom položaju bilo je sasvim prirodno, što se je spontano u velikim talijanskim masama pojavila želja pripremiti se vojnikci, da bi bili spremni i da bi mogli odgovoriti svakoj eventualnosti, kao i da bi mogli potkrijepiti svaki pokušaj, koji bi išao za tim, da se stvori mir. Raditi u miru, ali biti na oprezu, to je fašistički stil i to treba ostati stil talijanskog naroda«.

IZA OKUPACIJE POLJSKE

Zagrebački »Obzora« u dopisu iz Rima o Italiji prema novoj situaciji u Poljskoj piše da talijanska štampa ističe, kako francuski i engleski listovi u rusko-njemačkom sporazumu o podjeli Poljske vide opet bilo da ove dvije sile podju složno dalje, bilo da između njih nastane rivalstvo i kako su ti listovi iznenađeni što je Njemačka preputista Rusiji petrolejske izvore u Galiciji a to vjerovatno radi toga da bi pomoglo Rusije je mogla razbiti ekonomski blokadu, koju protiv nje provode zapadne demokracije.

Glede stanja u okupiranoj Poljskoj »Obzora« piše:

Dopisatel talijanskih listova sa istočne fronte javljaju, da je prva posljedica njemačko-ruske okupacije Poljske u tome što je uspelo poslije teške krize, koju je ovih dana proživjelo kraljevstvo pučanstvo sprječiti akcije raznih neodgovornih elemenata, koji su se bili bacili na pljačku. Dopisnik »Popolo d'Italia« javlja, da su u okupiranim krajevima njemačka i ruska vojska uspostavile normalno stanje tame, što su

uvele novu upravu i pobrinulo se da svim raspoloživim sredstvima osigurava prehranu pučanstva i da brzom sanitetskom akcijom sprječje razne epidemije. Dopisnik »Stampa« javlja iz Užhoroda da su sovjetske čete zaposjele čitavu granicu prema Mađarskoj i tako došlo na Karpat. Sovjetske se zastave viju na vrhovima brda, na kojima je u posljednjih šest mjeseci poslije čehoslovačkog pada bila istaknuta kruna sv. Stjepana i poljski Orno. Tako je teža ukrajinskog naroda, da se ujedinj u nezavisnu državu zauvijek propala, otakko je Galicija predana u Moskvi. Ruski u okupiranim krajevima, kaže se dalje u ovom izvještaju, odmah uvode upravu po sovjetskom sistemu, i primjenjuju sovjetski agrarni zakon. Susedstvo sa Sovjetskom Rusijom ne može obradovati Mađarsku, koja je u nedavno prošlosti imala teško komunističko iskustvo i prije nekoliko mjeseci bila prekinula diplomatske odnose sa Moskvom, koje odnose sada na brzu ruku uspostavlja.

BALKAN, ITALIJA, RUSIJA

Italiji je mnogo stalo do toga da balkanske države ostanu izvan sukoba, odnosno da njihov teritorij ne bude poprište sadašnjih zbivanja. To sve radi sigurnosti Sredozemnog mora. Razjasnilo smo ovu važnost u posebnom članku. Kao čim nastojanja Italije da balkanske države budu postojedne od rata ona je povukla svoje čete sa albansko-grčke granice, a tako i Grčka. Ta je odluka upuhljala i na ostale balkanske države. U vezi s tim: agencija »Stefani« objavila je Beograda, da Jugoslavija, u kojoj se unutar život razvija normalnim tokom, slijedi primjer Italije i mirno prati sve vanjske komplikacije, koje sada pojačava delikatna situacija, u kojoj se nalazi Rumunjska. Jugoslavenski politički krugovi smatraju, da u tome, što se poboljšava atmosfera u odnosima između Italije i Grčke, pojačava također mogućnost za produbljivanje mirovljubive suradnje između svih balkanskih država. Zato se talijanskoj akciji pripisuje najveća važnost ne samo u Jugoslaviji, nego i u Bugarskoj.

U vijestima iz Budimpešte konstatiraju, kako tamonijski krugovi ističu, da su sada Mađarska i Rumunjska uslijed najvažnijih događaja i dolaska sovjetskih četa na granicu Mađarske potpuno opkoljene slavjanskim narodima. S tim u vezi primjećuje se nastojanje pojedinih balkanskih država da uspeštava što uže veze s Rusijom, vodeći računa o novoj sferi utjecaja. Ruski je prodiranje omedijlo njemačkoj životni prostor, pa sponuete države vode o tome računa, nastojeći, da se što prije prilagode novom položaju.

Rumunjska vlada je ovladala turskog poslanika u Bukarestu da turski ministar vanjskih poslova Saradzoglu u priložnom svom putu u Moskvi ruskoj vladi saopeli želju Rumunije, da ostane neutralna te da održi prijateljske odnose sa sovjetskom Rusijom. Ito tako je turski poklisar bio ovlašten izjaviti želju Rumunjske da se pridruži turskom sporazumu sa sovjetskom Rusijom.

BALKAN IZVAN SUKOB

Putovanju turskog ministra vanjskih poslova Saradzoglu u Moskvi pridaje se veliko značenje. U talijanskim političkim krugovima smatraju da će rezultati tog putovanja biti u najmanju ruku tako važni kao što je bilo ulaženje sovjetske Rusije u rat. U Rimu su uvjereni, da će Turska i Rusija zaključiti sporazum, da će braniti Dardanele na način, na nitko ne će moći proći kroz tjesnacu što bi htio da upliva na balkanske države, odnosno na sve neutralne države u ocniziju Sredozemnog mora, da se pridruže jednoj ili drugoj strani. Turski ministar vanjskih poslova nastojati će u Moskvi, da se u sporazumu Rusijom unesu čisto jasne odredbe, na podlogi kojih da se može sprječiti proširenje rata na ozemlje Sredozemnog mora.

Prije svoj polaska u Rusiju turski ministar vanjskih poslova se je živo savjetovao s predstavnicima Rumunjske, Bugarske, Jugoslavije i Grčke, kako bi se pomoću sovjetske diplomacije zajamčila neutralnost balkanskih i sredozemnih država na bazi teritorijalne nepovrednosti i potpune neovisnosti tih država od obiju zaraćenih strana.

MANJINSKI PROBLEMI

MADŽARIMA U SLOVAČKOJ KANE ODUZETI ZEMLJU

U Mađarskoj prati sa naročito pažnjom događaje u Slovačkoj, jer je to malo jaka mađarska manjina. Položaj u Slovačkoj nije ni malo jasan, što se vidi iz govora slovačkih državnik, njihovih proglaša na narod i raznih odredaba zadnjih dana. Tisova vladja se smatra osigurana time što je pružila vojničku pomoć njemačkoj, pa počinje prema mađarskoj manjini svakim danom nesnošljivije držanje. U jednoj novini u Bratislavi izišla je vijest, da će nova agrarna reforma u Slovačkoj oduzeti zemlju Česima, Židovima i Mađarima i da će je razdijeliti Slovacima. — Mađari se ne dodiruju ovog pitanja. Oni su u brzini radi velikih troškova oko izdavanja slovačkih dezertjerija, koji su na hiljade prebjegli u Mađarsku.

ZABRANA MADŽARSKOG LISTA U SLOVAČKOJ

Dopisnik tršćanskog lista »Il Popolo di Trieste« javlja iz Budimpešte da uz sva naglašavanja slovačkog ministra propagande Macha o neistinitosti pisanja strane štampe glede položaja narodnih manjina u Slovačkoj da za mađarske manjine u Slovačkoj i te kako proganjane. Navajda je da ovih dana obustavljen mađarski list »Szepes Hirlap«, koji je u Szepesu izlazio punih 77 godina. Njegov direktor i vlasnik je zatvoren zajedno sa svim vojnama mađarske štampe u onom kraju i odveden u zatvor u Kavru. U Nitri su slovačke vlasti odbili molbu mađarskog stanovništva, da se otvori mađarska škola. U isto doba po slovačkom radlju vodi se kampanja o slovačkom rivendikacijama na mađarskom teritoriju, što je u suprotnosti bečkih odredaba.

SIGURNE GRANICE JUGOSLAVIJE

I manje neutralne države osjećaju posljedice sadašnjeg ratnog stanja pa udjesavaju svoju politiku tako da ostanu netaknute u svom prostoru. Sa njemačke strane u našem pogledu ču se ovih dana glas i to u jednom članku »Times« postea, koji izlazi u Grazu. U članku pod naslovom »Neutralni jugoslovci« u pogledu Jugoslavije kaže: »Naš jugoslovenski susjed neposredno pred početak oružanog sukoba u Evropi, riješio je jedno pitanje, koje je s obzikom na svoje veliko političko značenje, godinama predstavljalo teško opterećenje za jugoslovensku vanjsku politiku — izmirenje Srba i Hrvata. Usprkos mnogim nepovoljnim proročanstvima i pesimističkim rasudjivanjima, pokazalo se na obim stranama toliko smirenosti, toliko promišljenosti i objektivnosti i toliko dobre volje, da je konačno bilo moguće naći put koji su sa zadovoljstvom prihvatili Beograd i Zagreb. Jedinstvo i bratstvo genost jugoslovenske države, pa prema tome i njene sile prema vani ostaju, potpuno sačuvane, a Hrvati u njoj nalaze sada dovoljno životnog prostora za

svoje kulturne osobine, tako, da se sada rado i s uvjerenjem mogu posvetiti državnom vodstvu i to u toliko više, što je u ovo državno vodstvo osim iskustvenog posrednika i pomiritelja Dragiše Cvetkovića, ušao i njihov vodja dr. Maček. Tako je postignuto ovo unutrašnje smirenje, koje smo mi u prijateljskom susjedskom interesu već odavno očekivali. Novo uređenje svakako postavlja stanovite administrativne zadatke, koji ne će biti sasvim jednostavni i laki, ali ono istovremeno donosi jaku koncentraciju svih političkih snaga. Jugoslavija je danas mnogo jača, nego prije mjesec dana. Ovakova homogenost danas je i za neutralnu državu potrebna i sigurno da je na obim stranama zbilježeno hitno doprinijela težnja, da se domovina bezuvjetno drži izvan svjetske krize. Svakako i za neutralne države ima dosta opasnosti i problema i mi svaki dan doživljujemo i vidimo, koliko je ovim zemljama otežano njihovo neutralno držanje. Istina, od najgorih krsenja neutralnosti — povrede granica, Jugoslavija će svakako biti osigurana!«

Naročnikom

Vsak naročnik naj napravi svojo dolžnost, s tem da plačuje redno naročnino.

Emigranti, sodelujte v svojem listu!

Table with columns for regions like Opatija, Ulosko, Osor, Bell, Porozina, Martinšćica, Reka, Zadar, Lastovo, Sušec, Pelagruš, and totals for Reka, Zadar, and Juljska Krajina.

Sv. Petar u Šumi

Sv. Petar u Šumi je jedna najromantičnija poredna općina u Istri. Najviše je sjeverna strana, gdje je vršak Glavica, sa kojeg se vidi štitava općina i devet drugih porednih općina. Priznava, a pada sve niže prema jugu. Tlo je kamenito ali i plodno, uspijevaju sve biline i veoma su tečne.

Kako je površina neravna imade oko 200 doleća (vala), koje imade površinu od 2-3000 četvornih metara. Puzavica i židovina (postoje šestice sve obložene) tako je izprepletena, da nema više većih općina zajedno foliko puteva i židova. Ravne površine skoro ni nema, tako da skoro svaki korak imade drugu sliku.

Nazivi pojedinih mjesta, kako su i u gruntovnici upisani jesu:

Slenočke: Kamenica, Pod Gorlicu, Trsnica, Studenac, Ledine, Sridnji Brig, Crni, Priloga, Tovarnjak, Teresije, Prilanova.

Njive i vinogradi (postoje u mješavini): Glavice, Gladovica, Katinje, Njive, Baradnje, Dražice, Brig, supljaki, Pratišje, Osljak, Majdine, Skaljice, Kamenjak, Pojdaš, Skripelj, Brižina, Velike Njive, Dvorina, Teža.

Pašnjaci: Goli-Brig, Soline, Drača, Brižak, Cente, Vrlovine, Cmilji.

Šume: Grabarje, Mala Stran, Pod Studenac, Trajce, Trnovica, Velika Stran.

Sele: Gljivci, Bežjaki, Polčić, Hlobari, Crgani, Lukčić, Slavčić, Vidići, Grčić, Glavica, Banovci, Turčunović, Jukini, Dajčić, Jopi, Jurčić, Pamići.

Najveće selo imade 25 kućnih brojeva. Jedno selo udaljeno je od drugog 500-1000 metara.

Živih voda nema, već samo lokve i šterne. (bumari).

Lokve su na javnom dobru, i svakom su pristupačne. Imenuju se: Sv. Mikula, Mihina Stran, Žektovca, Bekvarica, Berččak, Glavičanska lokva, Grečova lokva, Jurmanski Kallčić, Na Rovi, Vlake, Kalina, Sukali, Pamičeve lokve, Kallčić na Stran, Kralčić, Božakova lokva, Govinčev, Lokva u Dragi, na koju dolazi po vodu za kuće Križanići i Strojčevići.

Sterne su privatna svojina, koje su si sazidali imenitilji posjednici ili čuvari, u njih se uljeva kiselina s krovova. Imade ih oko 80, a imade mnogo i privatnih kalleća, koje su si pojedinci izkopali na vlastitom zemljištu.

Imade i više jama (ponora). Najdublja je Skrljevinca, u vrhu je široka oko 10 četvornih metara, a duboka preko 200 metara. Ispod njezne šupljine teče voda, koja po pripovjedanju utječe u more.

Putevi su tvrdi i kameniti, a prometne su veze ugodne. Imade 5 cesta, koje vode na sve strane.

Crkve su dvije: župna, Sv. Petra i Pavla, i Sv. Roka, na groblju, koja je bila prva župna. Crkva Sv. Petra i Pavla, sagradili su svet Paulini u 17 vijeku. Po svojoj strukturi je jedna od najljepših u Istri. Za vladanja cara Josipa Paulini su bili potporučnik, a crkva, samostan i veliki posjednik bili su zaplijeni i prodani grofom Montekutiću, koji je crkvu sa župnim stanom ustojeno župi. Prije je župi stan služio za kasarnu vojske, koju su podržavali fratři.

VIJESTI IZ DOMOVINE

PODJELA BANSKE VLASTI

Na temelju uredbе o ustrojstvu Banovine Hrvatske Banska Vlast razdijeljena je na 11 odjela i na predsjednički uređ i banov kabinet. Ban dr. Subašić povjerio je vodstvo pojedinih odjela ovim osobama: 1) za unutarnje poslove banovskom inspektoru Bogdanu Boljkoviću, 2) za prosvjetu profesoru Izidoru Skorjaču, 3) za pravosuđe vijećniku Stolu sedmoćeru dr. Franji Ziliću, 4) za seljačko gospodarstvo ravnatelju poljoprivredne škole Slavku Kolaru, 5) za šumarstvo inspektoru ministarstva ing. Ivici Frkoviću, 6) za rudarstvo generalnom direktoru,

ruda ing. Nikoli Belandiću, 7) za obrt trgovinu i industriju docentu dru Mirku Lameru, 8) za tehničke radove tehničkom savjetniku ing. Zvonimiru Pavešiću, 9) za socijalnu politiku zdrav. savjetniku dru Josipu Rasuhinu, 10) za narodno zdravlje kotarskom liječniku dru Milutinu Kosanoviću, 11) za financijalne poslove financ. savjetniku dru Vladimiru Franciću. Vodstvo predsjedničkog uređa povjereno je višem savjetniku Franji Prolu, a šefa banova kabineta Vladimiru Špišuu.

POVJERENIK ZA GRADSKU OPĆINU ZAGREB

Ban Banovine Hrvatske raspustio je dosadašnje imenovano općinsko vijeće grada Zagreba, razriješio dužnosti dosadašnjeg predsjednika dra Pejičića i imenovao povjerenika za općinu grada Zagreba Matu Starčevića, suca Sudbenog stola u Zagrebu.

NOVI POMOĆNIK MINISTRA VANJSKIH POSLOVA

Za pomoćnika ministra vanjskih poslova imenovan je g. Miloje Smiljančić savjetnik ministarstva, koji je i dosada vršio dužnost pomoćnika. Miloje Smiljančić službovao je dugo godina na našem generalnom konzulatu u Trstu.

Društvene vijesti

Novi odbor združenih društava

Maribor. Na ustanovnom običnu šoru društva »Jadrano-Sanosa« u Mariboru 10. sept. t. l. je bio izvoljen sledeći odbor: Predsednik: dr. Vinko Rapotec, i podpredsednik: prof. Ljubo Bizjak, i podpredsednik: Marino Krallj, i tajnik: Aljona Gruncic, i članik: Franjo Humar, blagotnik: Rado Pohl, namestnik: Pavel Katic, gospodar: Anton Korsic, namestnik: Andrej Gulic, knjižničar: Josip Logar, namestnik: Josip Mušič, namestnik pevskega odseka: Jože Rojc, namestnik: Josip Zundarič, namestnik socijalnoga odseka: Ante Lavrenčić, namestnik omladinskoga odseka: Stanko Ambrozič.

Danilo Turk, načelnica ženskoga odseka; Antonija Pinter, načelnik veseličnoga odseka; Stanko Ambrozič, namestnik; Josip Prunk, načelnik prosvetnoga odseka; Marino Krallj, namestnik; prof. Ljubo Bizjak, (obornik); Anton Piščanc, J. Prunk, Franje Ziberna in Josko Ziljmond, — Revizori: dr. Fornazarič, dr. Berzgoč, Goluh, Bratož in Dolenc.

USMENE NOVINE OMLADINSKE SEKCIJE

U subotu 30. o. mj. održati će Omladinska sekcija u Zagrebu svoje redovite usmene novine u 8 sati na večer u društvenim prostorijama.

RAZPST DRUŠTVA »BRANIBOR«

Iz Ljubljane poročajo, da je banska uprava odredila raspust narodno-obrambenoga društva »Brani-bors« u Ljubljani in vseh njegovih 19 podružnic na povercu Dravske banovine.

Ustanovljeni manji štedionici u Istri

Na sve veće blagodne službe se je u crkvi glagolaska misa, a službu ju je večer. gosp. Slovčič, koji je prošle godine proslavio 50 godišnjicu misnikovanja.

Zeljeničkom stanicom u Sv. Petru u Šumi služe se osim Supetarštine i Tanjan, Muntrij, Sv. Ivan od Sterne, Eaderina, Sv. Lovreč, Krinica, dio Zimnjetine, Lindarševine, Pačinševine i Staropariševine. Na zeljeničkoj stanici bilo je njemački i talijanski natpis. Godine 1912 bio je njemački natpis zamijenjen hrvatskim, a 5. XI 1918 skinut je bio i talijanski tako da je ostao samo hrvatski ali za kratko vrijeme. Slavčič

MALE VIJESTI

Predsjednik rumunjske vlade Cailinecu ubijen je prošlog četvrtka u automobilu kad se u 2 sata poslije podne vraćao iz ministarstva kući. Ubili su ga članovi Zeljence garde. Istog dana na večer na mjestu atentata su rumunjske vlasti strijeljale atentatore i njihove pomagače. Njihova liješevu su ostali na cestl 24 sata. Umorono je daljnijih 156 pripadnika Zeljence garde, i ostavljene liješine na cesti. Poubijani su mnogi, koji su od prije bili u koncentracionim logorima i zatvorima. Eksekucija se vrši bez sudjenja. Gardisti su ubili Cailinecu iz osvete što je on postrijeljao 27 njihovih vojda. U cijeloj Rumunjskoj je ubijeno oko 340 članova Zeljence garde. — Rumunjske novine javljaju da vlasti primaju pisma od pučanstva, koje traži da se potamane djeca, žene, roditelji, braća i sestre članova garde, pa da će o tome vlada donesti odluku.

Demarkaciona linija u Poljskoj između sovjetske Rusije i Njemačke ide od istočne Pruske po Narevu do Vile sjevernomo od Varšave, uz Varšavu po rijeci Visti pa po Sani do mađarske granice. Iz krajeva, koje su okupirali Nijemci su se povukli na demarkacionu liniju. Glavni petrolejski izvori u Galiciji su na ovaj način pripali Rusiji.

General von Fritsch pao pod Varšavom. Iako nema više ni poljske vlade ni vojske, poljske čete u Varšavi se ne predaju. Iza koga je njemačka komanda objavila da je rat u Poljskoj završen, poginuo je pod Varšavom njemački general von Fritsch.

Rusija i Estonija. Pretpostavlja se da će sovjetska Rusija tražiti od Estonije Revni za svoju pomorsku bazu, jer da je iz Revala pobjegli poljska pomorština, koja se je ondje snabdjevala gorivom i hranom. To Rusija traži da si može osigurati svoje obale.

Ribbentrop u Moskvi. Njemački ministar vanjskih poslova došao je u Moskvu na poziv ruske vlade da međusobno prouče dva pitanja u veći s dogadajama u Peropu. U prvom redu će se razgovarati o zajedničkoj stanovitel glade Poljske.

Moskva priznala Slovačku. Njemački izvištalni biro javlja da je sovjetski poslanik u Berlinu savjesno diplomatskom predstavniku Slovačke, da Sovjetska Rusija priznaje samostalnu i nezavisnu Slovačku te da će daskora s njom uspostaviti diplomatske odnose.

Američki kongres opet odgođen za četvrtak. Iako su koalicionisti poveli veliku propagandu proti izmjeni zakona o neutralnosti Egglea ipak da će Roosevelt dobiti većinu.

FOROKA

V sobotu, dne 23. t. m. sta se poročila v Ljubljani naš tržaški rojak mizariski modster Roman Dele v. a. dolgoletni član in večkratni odbornik društva »Zabore« v Ljubljani, ter gospodična Božena Štirokova v. a. žene tržaške rodbine Štirokih, istokot člana »Zabore« in mariljva pevka pri društvenem pevskem zboru. — Novoporočencem iskreno čestitamo ter jima želimo obilo sreče v novem življenju.

LADO BOŽIČ:

TO IN ONO IZ IDRJE

(Konec)

KRAJ ZNAMENITIH MOZ

V Istri se rodili mnogi odlični mozi. Avstrijski notranji ministar pred l. 1817. Incača, ki je bil sicer Nemec, je rad imenoval Idrijo kot svoj rojstni kraj. Ljubljanska škofija je dobila iz Idrije dva škofa, sinova rudniških uradnikov: Antona Kavečiča, ki je vladal za časa francoske okupacije in A. Wolfa ki je bil baje rojen v hiši Lapajuetove rodbine na Tomu in ne v Kurjem vrhu, in ki je vladal skoro 35 let. Znanosti pa je Idrija dala predvsem odlične botanike, o katerih bomo govorili posebej. Kot zadnjega rudniškega sodnika moramo omeniti okrog l. 1720. rojaka Jožeta Podobnika. Dajte moramo omeniti nekatero uravnavne juriste doma iz Idrije, tako Antona Podobnika, rojenega l. 1755, Stefana Lapajuetu in Franca Uršiča iz Sp. Idrije.

JAKOB PETELIN — GALLUS TRDJANČAN

Velika debata se je bila vnela pred leti v našem slovenskem časopisu o pokolenju J. Petelina. Ali je bil mož Idrijčan, ali Ribnikčan? Nas rojak J. Zaulca je prepričevalno in dokazovalno zagovarjal nicevo idrijsko pokolenje. Njegove trditve so se najbuj v glavnem nanašale na pismeno izjavo Ivana Laharnerja, organista in skladatelja na St. Viskji gori, ki je pisal 6. februaria 1937. v »Cerkvenem glasbeniku« sledeče: Kom sem bil še otrok, smo rekli: pojdemo k »Buce« gledat petelina. Mala hišica, ki se sedaj imenuje »Buce«, stoji sredi vasi na prisolni strani. Na steni je bila sta-

rodavna slika sv. Družine, pri vohodu pa je bil naslikan lep in velik petelin. Take starodavne hiše se pri nas še vedno dobe. Ko sem dorastel mi je pripovedoval svak, da je slišal od svoje matere in ta tudi od svoje matere, (vsaka teti oseb je dosegla starost nad 80 let). sledeče: V hiši, kjer stoji petelin, je stanovala pred 100 leti družina Petelin. En sin je šel v Idrijo v šolo, tam je začel oglati in slovel kot najboljši organist tedanje časa. Za njim je šel v Idrijo drugi brat in tako polagoma vsa družina. Živel so tam prav dobro. Hiša v kateri so stanovali, je sedaj Goljiva, takrat je bila še enonadstropna. Tudi pri Pircu, pod cerkvijo, zraven Trevnove hiše, se je ohranil, kakor trdi Zaulca, spomin na Petelinove. Pri tej priliki moramo omeniti, da je bil Jakobov brat odpravnik živega srebra v Nirenburgu. Iz gornjih navedb bi sklepali, da so bili Petelinji samo priseljeni v Idrijo, ne pa pravi rojaki. Vsa zadeva je ni tako jasná, da bi mogli izreči točno in jasno trditve.

POROČILA VALENTINA VODNIKA

O Idriji je pisal Valentin Vodnik v »Popisovanju krajske cesarke« (Vel. Praktika 1795), da je Idrija ezarško mesto, kjer se živo srebro koplje, katero cesarju okol enega milijona nemških goldinarjev noter nese. 19. aprila l. 1797. poroča iz Idrije v svojih Ljubljanskih novicah: Pisma iz Notranjske strani pišejo, da so Francozi Idrijsko obiskali. Je namreč prišlo 600 Francozov in en ge-

neral z njimi po hribih nad Idrijo. Idrijčani pošljejo dva gospoda njim nasproti. Francozi gredo v mesto, zapišejo, kaj je cimbra in srebra napravilnega, postavijo roko nanj, da je njih, ukazejo prično delati in pri miru bitu. Jesti in piti so hoteli plačati, ali Idrijčani niso niti vzeli hoteli.

IDRIJSKI NARECIJE

Kaj naj rečemo o naših govoricah? Če hočemo govoriti samo o mestni govorici, tedaj se ne smemo čuditi, da je bilo to narečje velika zmes slovensčine in nemščine, deloma tudi francoščine in danes narjbrže tudi že italijansčine. Prvi rudarji so bili v Idriji Nemci iz Koroske. Med nje je prihajal potem slovenski delavec iz okolice jih asimilirali, prevzel pa od njih predvsem nemške tehnične izraze in jih po svoje pokvaril. Poleg teh je ostalo mnogo drugih besed, tako, da se nekateri mislili, da je idrijsko narečje pravzaprav korosko, ali vsaj ostanek tega narečja. Toda današnji stanstveniški trde, da spada idrijska govorica v skupino slovenskih narečij, da pravzaprav ni to nikako samostojno narečje, temveč je mestna govorica, podučena vsem mogočim sprazembam in vplivom. Osnovo pa ji daje črnovski dialekt iz rovtarske skupine slovenskih narečij, kakor trdi dr. Ramovč, ki ne pozna in ne priznava niti idrijskega narečja niti podnarečja. Iz njegove dialektične karte moremo ugotoviti, da zadevajo ob Idriji tri narečja eno ob drugega. Cerk-ljansko narečje sega po njegovem, do meje, ki se vleče od Ledin proti Sp. Idriji, od tu čez Potok na Vojsko, odkjer se spusti v dolino Tribuse. Na jugovzhodu mu je sosed črnovski narečje v krajih Črni vrh, Lome, Javornik, Križna gora, Zadolg, Idrijski log in Koševojn. Malo se loči od njega govor v Godovčici, Ho-tedrišci in Rovtah. V tem pasu pa se prehajaja govor v poljansčino na eni in na

horjuljšino na drugi strani, nekaj pot-tez pa je že skupnih z vtipavščino. Poljansčina sega na zapadu do bivše gorl-Ške meje in do razvodja med Idrijo in Poljansčino, vzhodno od Idrije in do Mravljiska nad Zavratacem. Tako dr. Ramovč, ki se vrsti oboji idrijskega kotla in oriše meje vseh narečij, je meja črnovrskega narečja proti severu, ti, proti naši dolini ni točna in iz tega bi sklepali, da je idrijsko narečje nastalo na črnovrškem, ali pa sploh nikamor ne spada ker pa smo Slovenci, je jasno, da želimo nekam spadati.

Zanimivo je, da so starejši jezikoslovci priznavali idrijsko narečje za samostojno. Prvi, ki ga omenja v svojih razpravah l. 1841. je bil Izmail Sreznjevski. Štiri leta za tem ga ne pristiševa več med samostojna narečja. Florinški je dodelil idrijski govor l. 1894. kot podnarečje gorenjskemu dialektu. Mislimo pa, da je v vsako mestno govorico precej velik trik, tako pa tudi z idrijsko »šprahoc«.

ŠTEVILU PREBIVALSTVA L. 1860.

O številu stanovaniških hiš in o številu idrijskega prebivalstva pravi Hitzinger, da je tedaj štela dolina 395 stanovaniških hiš in 5418 prebivalcev. Hiše so že tedaj stala posamič in so bile odane z vrtovi. Belo preplekšan in zelo čiste zunanosti so med zelenjem nudile lepe slike in poglede.

SV. CIRIL IN METOD V IDRIJSKI DOLINI

I. Zaulca je zabeležil pravljico o cerkvici v Zanjah, ki je kako uro in pol oddaljena od Sp. Idrije. Ta pravljica nam poroča, da sta šla mimo cerkvice v Zanjah sv. brata Ciril in Metod, ko sta romala na zasiljanje v Rima. Cerkvica je torej stala ob stari poti iz savske doline v dolino Idrije, mimo Sp. Idrije v Kamnoljui in čez Oblakov vrh v Tribušcu in dalje v Gorico.

Urednik: KAREL RADETIČ — Odgovorni urednik: IVAN STAHL, Zvonimirova ul. 48. III kat. — Vlastni izdavač: Konzorcij »Istra«. Masarjкова ul. br. 28a II. Broj telefona 67-80. »Istra« izlazi svake uredna u petak — Broj recikvnog računa 35.789. — Pretplata za cijelo godinu 48 d., za pola godine 24 d., za izmestno društvo za Ameriku 2 dolara ne godinu, — Ognasi se računaju po šteniku, —Tisk: Jugoslovenska štampa — Kucopisi se ne vraćaju.